

Guovdageainnu meahcceguovddáš – Kurstilbud om planter

Planter står for mesteparten av livet på jorda, og grunnlag for dyrelivet og menneskelivet, og ikke minst jordbruk og reindrift. Vi lever direkte eller indirekte av ville og dyrka planter, men de dyrka plantene er alle foredla avarter av de ville. Planter er mat og planter er medisin, for mennesker og andre dyr.

Men hva vet vi om plantene rundt oss? Vet vi hva de lever av og hva de trenger, hvordan de er oppbygd, hvilke kjemiske stoffer de inneholder som kan ha medisinsk virkning eller giftvirkning?

Vet vi hva plantene heter – på de språka vi ellers snakker? Vet vi hvor de vokser og hva de krever for å trives?

Alt dette hører til det natursenteret Guovdageainnu meahcceguovddáš ønsker å formidle, gjennom utstillinger, nettsider og kurs. Vi vet ikke alt, men vi vil forsøke å bidra til at vi sammen kan øke kunnskapen om plantene og deres betydning for oss. Hovedvekta for oss er planter og sopp/lav (som egentlig ikke hører til planteriket) som vokser i Guovdageaidnu og litt om planter i naboområdene våre i nord.

Hittil har vi laga to mindre utstillinger om mat- og medisinplanter og om sopp (Kan sees på kulturhuset), og vi har informasjon på nettsida <http://meahcci.info/plante/plante-n.htm>.

I noen år har vi hatt korte kurs om mat- og medisinplanter og om matsopp, og nå ønsker vi å utvide dette til ei kursrekke, der man kan ta hele rekka, eller velge ut det man har mest interesse for. Man kan plukke de kursa man har mest interesse for og ta dem i tilfeldig rekkefølge. Vi kan også kombinere kurs med deler fra forskjellige tema, ut fra hva som er tilgjengelig på stedet / etter årstida og etter deltakernes ønsker.

Alle kursdelene er tenkt gjennomført som kombinasjon av teori og tur der man ser på planter i tilnytning til teorien. Noen av delene tar bare 3-4 timer og kan gjennomføres på en ettermiddag, lørdag eller søndag formiddag eller i skoletida for skoleklasser, andre deler trenger to dager.

A. Botanikk, plantenavn, systematikk og registrering

A1. Plantesystematikk

Offisiell vitenskapelig taksonomi: Rike/riika – rekke/geavli – klasse/luohkká – orden/ortnet – familie/čearda – slekt/bearaš – art/šládja

Tradisjonell samisk taksonomi: Muorranadagat – rássenadagat osv.

De viktigste plantefamilier med eksempel på lokale arter.

Hvordan bruke appen Artsorakel.

<http://meahcci.info/plante/plante-n.htm#takso>

A2. Registrering av planter

Hvorfor registrere utbredelsen av plantearter? Er det nyttig og kan det være skadelig?

Hvordan bruke Artsdatabanken, Artskart, Artsobservasjoner.

Praktisk øvelse der vi melder inn alt vi finner på et begrensa område.

<http://artsdatabanken.no>

<http://artsobservasjoner.no>

A3. Samiske plantenavn

Hvordan har samiske plantenavn oppstått? Dialektforskjeller. Er det logisk sammenheng mellom navn og systematikk? Hvilke skriftlige kilder finnes? Hvordan foregikk arbeidet med samiske plantenavn for Artsdatabanken?

Tur med gjennomgang av samiske og norske navn på planter vi finner.

<http://meahcci.info/artsdata-n.htm>

B. Bruk av planter til mat og medisin

B1. Planter til mat og drikke

Hvilke planter som vokser i Guovdageaidnu kan brukes til mat og drikke? Hva bruker vi: Bær, blader, stilker, frø, røtter. Oppskrifter.

Samling av noen aktuelle planter.

<http://meahcci.info/plante/plante-n.htm#nytte>

B2. Medisinplanter – generelt

Vanlige planter som kan brukes til medisin? Hvordan plukke, oppbevare og behandle medisinplanter for å få best mulig virkning?

Hvorfor blande forskjellige arter i medisinblandinger?

Hvilke kjemiske stoffer i plantene har medisinsk virkning?

<http://meahcci.info/plante/plante-n.htm#nytte>

<http://meahcci.info/plante/plante-n.htm#guovda>

B3. Hostesaft av lokale planter

Plukke planter og lage hostesaft/sirup.

<http://meahcci.info/plante/sirupplanter.odt>

B4. Magemedisin av lokale planter

Plukke planter og lage medisin for magen.

B5. Krem av lokale planter og reinfett

Plukke planter, koke ekstrakt og blande med forskjellig fett til krem mot hudplager. Kurset krever to dager med minst tre dagers mellomrom.

C. Sopp

C1. Teori om soppriket

Hva er sopp? Litt soppsystematikk. Klassifisering av matsopp, giftige sopp osv.

C2. Lokale matsopper.

Gjennomgang av viktigste arter.

Tur med plukking av sopp.

Hvordan behandle sopp under plukking, reinskjæring, oppbevaring, koking / steiking. Aktuelle matretter med sopp.

<http://meahcci.info/plante/plante-1-n.htm>